

Integrativ yondashuv asosida logopedik mashg'ulotlarda zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanish orqali bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish

**Maxmudova Madinaxon
Sobirxonovna**

*Maxsus pedagogika kafedrası dotsenti, PhD
ORCID 0009-0007-1749-5379*

Annotatsiya. Ushbu maqolada logopedik mashg'ulotlarda zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanishning ahamiyati, imkoniyatlari va samaradorligi yoritilgan. Raqamli texnologiyalar nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan tuzatish mashg'ulotlarini yanada qiziqarli, interaktiv va ko'rgazmali tarzda tashkil etishga yordam beradi.

Tayanch so'zlar. Logopedik mashg'ulot, nutqiy rivojlanish, nutq nuqsonlari, kompyuter dasturlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), interaktiv o'quv dasturlari, multimedia, artikulatsion apparat, tovush avtomatizatsiyasi, fonematik eshituv, lug'at boyligi

So'nggi yillarda axborot texnologiyalarining rivojlanishi ta'limning barcha yo'nalishlarida yangicha yondashuvni talab qilmoqda. Nutqida buzilishlari mavjud bo'lgan bolalar bilan ishlash jarayonida ham kompyuter dasturlari, multimedia resurslari va interaktiv o'yinlardan foydalanish katta samara bermoqda. Mazkur texnologiyalar logopedik mashg'ulotlarni samarali tashkil etish, bolaning diqqatini jalb qilish, nutqiy jarayonlarni tezroq rivojlantirish hamda xatolarni avtomatik tarzda tahlil qilish imkonini yaratadi. Shu sababli logopediyada zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanish bugungi kundagi eng qulay, natijador va innovatsion metodlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish keng miqyosda rivojlanib bormoqda. Logopediya sohasida ham zamonaviy kompyuter dasturlari nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlash samaradorligini oshirishda muhim vositaga aylanmoqda. Multimedia, interaktiv ilovalar va maxsus logopedik platformalar mashg'ulotlarni qiziqarli, ko'rgazmali va individual yondashuvga mos tarzda tashkil etishga yordam beradi. Shu bois, logopedik mashg'ulotlarga raqamli texnologiyalarni joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari logopediya sohasida katta o'zgarishlar yasab, mashg'ulotlarning samaradorligini sezilarli oshirmoqda. Kompyuter dasturlari logopedik faoliyatni interaktiv, qiziqarli va aniq rejalashtirilgan ko'rinishga keltiradi. Bu esa nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning rivojlanish jarayonini tezlashtiradi va ularning muloqotga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi.

Kompyuter dasturlari nutq tovushlarini avtomatlashtirish, fonematik eshituvni rivojlantirish, artikulatsion apparatni mustahkamlash uchun maxsus interaktiv mashqlarni taklif etadi. Vizual va audial materiallar bolaga tezroq o'rganishga yordam beradi.

Interaktiv o'yinlar, animatsiyalar va multimedia effektlari bolaga mashg'ulotlarni o'yin sifatida qabul qilish imkonini beradi. Qiziqish yuqori bo'lgan mashg'ulotlarda bola charchamaydi, faol ishtirok etadi, topshiriqlarni bajarishga intiladi. Bu esa terapiya jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy kompyuter dasturlari logopedik mashg'ulotlarni yanada samarali, qiziqarli va individual yondashuvga mos shaklda tashkil etishga yordam beradi. Logoped bu dasturlardan turli bosqichlarda — diagnostika, korreksiya, mustahkamlash va nazorat jarayonlarida foydalanadi.

Diagnostika jarayonida foydalanishda kompyuter dasturlari bolalarning nutq rivojlanishini baholash uchun qulay vosita bo'lib xizmat qiladi.

Logoped quyidagi imkoniyatlardan foydalanadi:

tovush talaffuzi va fonematik eshituvni tekshiruvchi testlar;

lug'at zaxirasini baholovchi multimedia topshiriqlar;

diqqat, xotira va nutqiy reaksiyani o'lchovchi interaktiv testlar.

Dastur natijalarni avtomatik tarzda saqlab, logopedga tahlil qilishni yengillashtiradi.

Artikulatsion mashqlarni bajarishda foydalanishda esa zamonaviy dasturlarda animatsion artikulatsion modellar mavjud. Ular til, lab, jag' harakatlarini vizual namoyish qiladi; bolaning o'zi harakatni takrorlab ko'rishiga imkon yaratadi; to'g'ri talaffuzni shakllantirishni osonlashtiradi.

Bu usul bolalarda qiziqish uyg'otadi va artikulatsion apparatni rivojlantiradi.

Tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni o'rgatishda foydalanish jarayonida maxsus logopedik dasturlar tovushlarni to'g'ri aytish, tovushni so'z boshida, o'rtasida va oxirida qo'llash, tovushni bo'g'in bilan bog'lash kabi mashqlarni interaktiv tarzda bajartiradi. Bolaga noto'g'ri talaffuz bo'lsa, dastur xatoni ko'rsatib, takrorlash imkonini beradi.

Zamonaviy kompyuter dasturlari logopedik mashg'ulotlarda:

samaradorlikni oshiradi,

individual yondashuvni kuchaytiradi,

motivatsiyani yuqori darajada ushlab turadi,

natijalarni aniq nazorat qilish imkonini yaratadi,

logopedning ishini osonlashtiradi.

Shuning uchun raqamli texnologiyalar logopediya sohasida zamonaviy, innovatsion va eng samarali metodlardan biri sifatida tobora keng qo'llanilmoqda.

Zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanish logopedik mashg'ulotlarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Multimedia, interaktiv o'yinlar va maxsus logopedik ilovalar bolalarda nutq kamchiliklarini bartaraf etishda qulay, qiziqarli va samarali muhit yaratadi. Kompyuter texnologiyalari orqali mashg'ulotlar ko'rgazmali, tizimli va individual yondashuvga mos tarzda tashkil etilib, har bir bolaning rivojlanish sur'ati va ehtiyojlari hisobga olinadi.

Shuningdek, raqamli dasturlar natijalarni tezkor monitoring qilish, xatolarni aniqlash, mashqlarni takrorlash va uy sharoitida davom ettirish imkonini beradi. Bu esa logoped, bola va ota-ona hamkorligini mustahkamlaydi.

Umuman olganda, logopedik jarayonda zamonaviy kompyuter dasturlarining qo'llanilishi nafaqat nutqni rivojlantirishga, balki bolaning umumiy psixologik, intellektual va kommunikativ faolligini oshirishga ham katta hissa qo'shadi. Shu bois, ushbu texnologiyalarni logopediya amaliyotida keng joriy etish dolzarb va samarali yechimlardan biri hisoblanadi.